יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינו ולרוב מניינו של אחרים אמרת מה אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו ומיטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינה ולרוב מניינה אף כל שגופו תלוי בו מיטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינו ולרוב מניינו ההיא נמי רבי יהודה היא ורב דאמר כי האי תנא דתניא מעשה שמת אביו של רבי [א]יצחק בגינזק ובאו והודיעוהו לאחר שלש שנים ובא ושאל את ר' יהושע בן אלישע וד' זקנים [שעמו] ואמרו [א]לאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר: **מתני'** [ב]שלשה מינין אסורין בנזיר הטומאה והתגלחת והיוצא מן הגפן חומר בטומאה ובתגלחת מביוצא מן הגפן [ב]שהטומאה [ג]והתגלחת סותרין והיוצא מן הגפן [ד]אינו סותר חומר ביוצא מן הגפן מבטומאה ובתגלחת שהיוצא מן הגפן [ה]לא הותר מכללו וטומאה ותגלחת הותרו מכללן [ו]בתגלחת מצוה ובמת מצוה וחומר בטומאה מבתגלחת [ז]שהטומאה סותרת את הכל וחייבין עליה קרבן [ח]ותגלחת אינה סותרת אלא שלשים ואין חייבין עליה קרבן: **גמ'** [ט]וטומאה לא תותר מכללה ק"ו מיין ומה יין שאינו סותר לא הותר מכללו טומאה שסותרת אינו דין שלא תותר מכללה ת"ל [1]לאביו ולאמו לא יטמא לאביו ולאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה ויין יותר מכללו ק"ו מטומאה מה טומאה שהיא סותרת הותרה מכללה יין שאינו סותר אינו דין שיותר מכללו אמר קרא [2]מיין ושכר יזיר [י]לאסור יין מצוה כיין רשות ויין יסתור את הכל ק"ו מטומאה מה טומאה שהותרה מכללה סותרת את הכל יין שלא הותר מכללו לא כ"ש שיסתור אמר קרא [3]והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו טומאה סותרת ואין היין סותר והתגלחת תסתור את הכל ק"ו מטומאה ומה טומאה [ג]שלא עשו בה מטמא כמיטמא סותרת את הכל תגלחת [ו]שעשו בה מגלח כמתגלח אינו דין שתסתור את הכל אמר קרא והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו טומאה סותרת את הכל ואין תגלחת סותרת את הכל וטומאה נעשה בה מטמא כמיטמא ק"ו מתגלחת ומה תגלחת שאינה סותרת אלא שלשים עשה בה מגלח כמתגלח טומאה שהיא סותרת את הכל אינו דין שנעשה בה מטמא כמיטמא אמר קרא [4]וטמא ראש נזרו למטמא ראש נזרו ותגלחת לא נעשה בה מגלח כמתגלח ק"ו מטומאה ומה טומאה שהיא סותרת את הכל לא עשו בה מטמא כמיטמא תגלחת שאינה סותרת אלא שלשים יום לא כל שכן שלא נעשה מגלח כמתגלח אמר קרא [5]תער לא יעבור על ראשו קרי ביה לא יעבור הוא ולא [ה]יעבור לאחר ותגלחת לא תותר מכללה ק"ו מיין ומה יין שאינו סותר לא הותר מכללו תגלחת שסותרת אינו דין שלא תותר מכללה אמר רחמנא ראשו ואמר רחמנא זקנו ותגלחת לא תסתור כלל קל וחומר מיין ומה יין שלא הותר מכללו אינו סותר תגלחת שהותרה מכללה אינו דין שלא תסתור בעינן גידול שער והא ליכא ויין יסתור שלשים יום ק"ו מתגלחת ומה תגלחת שהותרה מכללה סותרת יין שלא הותר מכללו אינו דין שיסתור מידי הוא טעמא אלא משום גידול שער גבי יין הא קאים שערו:

מתני'

יכול. באחותו שהוא מותר אבל לא בשל אחרים לא בשדרה ולא בגולגולת על שאר קרובים: **שגופה תלוי בה.** בשדרה וגולגולת שבכך עיקר הגוף תלוי או בזה או בזה אף כל בשאר קרובים יכול ליטמא או בשדרה או בגולגולת או ברוב בניינו או ברוב מניינו ואע"פ שהוא חסר משאר הגוף. וש"מ דמותר ליטמא לאביו אע"פ שהוא חסר ותיקשה דרב חסדא דהאיכא ר"א בן יעקב דקאמר נמי הכי ושמע מינה לכולי עלמא לית להו דרב חסדא דאמר בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר: **הא נמי ר"י היא.** כלומר הוא דאמר כר"י ורב (א) [חסדא] דאמר כי האי תנא: **דתניא מעשה שמת אביו של רבי יצחק הכהן בגינזק ובאו והודיעוהו לאחר שלש שנים ובא ושאל את רבי יהושע בן אלישע וד' זקנים עמו.** מהו ליטמא ולהביאו בקברי אבותיו: **ואמרו לו לאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר.** ולאחר שלש שנים אי אפשר לו שאינו חסר: **מתני' וטומאה ותגלחת הותרו**(ב). בתגלחת מצורע ובמת מצוה: **שהטומאה סותרת את הכל.** אפילו בנזירות מרובה: **וחייבין עליה קרבן.** אשם ותורין או בני יונה: **ותגלחת אינה סותרת אלא שלשים יום.** ואפילו בנזירות מרובה: **גמ' ת"ל לאביו ולאמו לא יטמא.** מכדי כתיב על כל נפשות מת לאביו למה לי אלא להכי הוא דאתא דלאביו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה: **ויין יותר מכללו.** כגון גבי יין מצוה(ג) שנשבע עליו לשתותו מק"ו ומה טומאה כו': **לאסור יין מצוה.** שנשבע עליו כיין רשות א)וכדר"ש בפ"ק דמסכתין (דף ג:). והאי דמותר בקידושא ואבדלתא ב)**דלא חשיב ליה** הותר מכללו משום דלא חל עליו מעולם נזירות משום (ד) ג)**דנשבע** ועומד מהר סיני הוא ומותר מכללו לא קחשיב ליה אלא היכא דמייל ואח"כ מישתרי בהו: **ומה טומאה שלא עשה מטמא כמיטמא.** שהמטמא את הנזיר אינו עובר ד)עליו וכדמוכח בסמוך: **תגלחת שעשה בה מגלח כמתגלח.** שהמגלח את הנזיר עובר בלאו כדלקמן תער לא יעבור על ראשו קרי ביה לא יעביר ליה אחר: **אמר קרא וטמא ראש נזרו למטמא** ה)**ראש נזרו.** מדלא כתיב וטמא לו ראש נזרו: **אמר רחמנא ראשו וזקנו.** דמייתרי ו) כדאמרינן לעיל(ו) להתיר למצורע נזיר לגלח: **בעינן גידול שיער.** כדי לקיים בו מצות גילוח ביום הבאת קרבנותיו וליכא: **מידי הוא טעמא.** דתגלחת דסותר אלא משום דבעינן דתיהוי ליה גידול שיער ואילו הכא גבי יין למה ליה למיסתר הא קאי שערו דחזי לגילוח:

מתני'

ובאו והודיעוהו לאחר ג' שנים ושאל את ר' יהושע בן [אלישע] א)זקנו שהיה רוצה לקברו בקברי אבותיו ואמר לו לאביו בזמן שהוא שלם: **חומר** בטומאה ובתגלחת שסותרין. טומאה בהדיא כתיב והימים הראשונים יפלו ותגלחת שסותרת שלשים כדאמרינן לקמן משום דבעינן גידול שיער כדי גידול שיער סתם נזירות[1] ב)שיהא השער בשעת תגלחת מצוה: **והיוצא** מן הגפן אינו סותר. בהדיא ממעטינן ליה בגמ': **חומר** ביוצא מן הגפן שלא הותר מכללו. ג) לאסור[2] יין מצוה כיין הרשות שאם נשבע שאשתה ואח"כ נדר בנזיר אסור [ביין] ותגלחת הותרה[3] בתגלחת מצורע [כדאמרינן לקמן][4] (דף נז.) מראשו וטומאה הותרה במת מצוה: **ויין** יותר מכללו. למי שנשבע שאשתה: אמר קרא מיין ושכר. דמיותר כדאמרינן בפ"ק (לעיל דף ג:): **כי** טמא ד)(מעיקרו סותר כי טמא) נזרו מיעוטא הוא: **שלא** עשה מטמא כמיטמא. מטמא הנזיר אינו לוקה: **שעשו** בה המגלח. את הנזיר כמתגלח כנזיר עצמו וילקו שניהן כדדרשינן בסמוך: **אמר** קרא ראשו. גבי מצורע להתיר מצורע נזיר: **תגלחת** שהותרה מכללה אינו דין שלא תסתור. וא"ת טומאה תוכיח וי"ל מה לטומאה שכן סותרת את הכל: **ומה** תגלחת שהותרה מכללה סותרת. וא"ת מה לתגלחת שכן עשה בה מגלח כמתגלח תאמר [ביין] שלא עשה משקה כשותה וי"ל דמהאי טעמא נעשה בו משקה [כשותה] אבל בתר דמשני דיין [אינו סותר] דין הוא דלא נעשה בו משקה כשותה הואיל דלא סותר:

ומגלח

מסורת הש"ס

א) כ"א לצדוק הכהן, ב) לעיל לד., ג) [ע' תוס' זבחים פז: ד"ה כל תלא ותוס' חולין כג: ד"ה ותהא], ד) [לעיל ג:], ה) [נ"ל יעביר ליה אחר ע' ברש"י ד"ה תגלחת שעשה וכו'], ו) [דף מא.].

◆

תורה אור השלם

1. וְעַל כָּל נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא: ויקרא כא יא
2. מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל: במדבר ו ג
3. וְהִזִּיר לַיְיָ אֶת יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ: במדבר ו יב
4. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט
5. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה

◆

נוסחת הריב"ן

א) וכדרבא: ב) לא: ג) דמושבע: ד) בללו: ה) למטמא את ראש נזרו הוא דהוזהר ולא לאחרים מדלא כתיב ביה וטמאו לו ראש נזרו: ו) דלא נריכי כדאמרינן:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הא נמי וכו' כר"י ורב הוא דאמר כי האי תנא: (ב) ד"ה וטומאה ותגלחת הותרו מכללן בתגלחת: (ג) ד"ה ויין יותר וכו' יין מצוה. נ"ב עיין פ"ק דף ד: (ד) ד"ה לאסור וכו' משום דמושבע ועומד:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה ובאו וכו' ושאל את רבי יהושע בן אלישע וזקנים. כצ"ל: ב] ד"ה חומר וכו' סתם נזירות בעינן כצ"ל: ג] ד"ה חומר ביוצא כו' מכללו כגון לאסור כו' כצ"ל: ד] ד"ה כי טמא נזרו טומאה סותר כי טמא נזרו מיעוטא הוא. כצ"ל:

עין משפט נר מצוה

פא א מיי' פ"ב מהל' אבל הל' טו סמג לאוין רנו טוש"ע י"ד סימן שמג סעיף ט:
פב ב מיי' פ"ו מהל' נזירות הלכה ג:
פג ג מיי' שם הלכה א ב:
פד ד מיי' שם הלכה א:
פה ה ו מיי' שם פ"ז הלכה יא:
פו ז מיי' שם פ"ו ה"ג:
פז ח מיי' שם הלכה א ב:
פח ט מיי' שם פ"ה הל' כ ופ"ג מהל' אבל הלכה ה:
פט י מיי' פ"ה מהל' נזירות הל' יא סמג לאוין רנ:

◆

הגהות התוספות

1. מתיבת כדי עד תיבת נזירות שייך בסה"ד אחר תיבת מצוה. 2. נ"ל דלאסור. 3. נ"ל הותרה מכללה. 4. נלע"ל כדאמרינן לעיל (דף מא:).

◆

פי' הרא"ש

קרא אע"פ שאינו מטמא לאיבריה מטמא הוא לשדרה ולגולגולת. ראי"כ לשתוק קרא מיניה דממילא נתמעטו כל האיברים. מה אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו. פי' שמוטלת עליו לקוברה אף אני אביא שאר קרובים שמוטלין עליו לקוברו: כולה ר' יהודה היא. הנך ג' ברייתות כולן כרבי יהודה: ובא ושאל את ר' ישמעאל בן אלישע ואסר עליו משום דא"א שלא חסר ממנו כלום: שהטומאה והתגלחת סותרים דכתיב והימים הראשונים יפלו. ותגלחת סותרת ל' כדאמר לעיל דבעי' גידול שער של סתם נזי': שהיוצא מן הגפן לא הותר מכללו. כגון לשתות יין מצוה. וטומאה ותגלחת הותרו מכללן. טומאה למת מצוה ותגלחת לנזיר מצורע כדדרשינן לעיל מראשו: ת"ל לאביו ולאמו לא יטמ' וקרא יתירה הוא דהא כבר כתיב על כל נפשות מת לא יבא לא יטמא להם (כמותם ל"ל): ומה טומאה שלא עשה בה מטמא כמיטמא שהמטמא את הנזיר אינו לוקה. אבל תגלחת אחר שגלחו לוקה כדדריש בשמעתי' מקרא: אמר וטמא ראש נזרו למטמא ראש נזרו אזהר רחמנא ולא למטמא ראש נזי' אחר: תער לא יעבור על ראשו. דמשמע לא יעבור כלל בין הוא עצמו בין אחר: